

Anmeldelser:

Hilary Allen, Norway and Europe in the 1970s, Oslo-Bergen-Tromsø: Universitetsforlaget, 1979. 289 s. 120,00 n.kr.

Der er delte meninger om nordmænd - men én ting vil mange være enige i: de er svære at forstå sig på. Således også med Norges forhold til Europa, hvor historie og tradition, geografi, økonomi, kultur og politik danner baggrund for de præmisser, der med vekslende styrke er indgået i de beslutninger, der er blevet truffet.

Den bog, Hilary Allen har skrevet om Norge og Europa i halvfjerdserne, viser, at andre end nordmænd godt kan forstå sig på norske forhold. I denne sag måske bedre end nordmændene selv. Norge og Europa i halvfjerdserne er jo mere end noget andet et spørgsmål om for eller imod norsk medlemskab af EF, og var striden om det tilsvarende spørgsmål hård i Danmark, var den urimelig brutal i Norge. Der blev gravet grøfter, som knapt er dækket til endnu, og det viser sig også i nordmændenes egne fremstillinger af sagen. Da næsten alle var stærkt involveret i striden om EF, er litteraturen også præget af det politiske engagement, og det er karakteristisk, at hver gang en bog eller en artikel om Norge og EF er udkommet i Norge, så er debatten gravet frem igen.

For eller imod engageret samfundsforskning skal ikke diskuteres her, men det skal noteres, at Hilary Allens bog - fordi den er skrevet af én udefra - danner et godt supplement til de norske fremstillinger. Og det er en redelig fremstilling, der kommer langt omkring. Naturligt nok domineres fremstillingen af EF-spørgsmålet, og den starter, hvad der også er rimeligt nok, tilbage i 1945 med 1961-63 og Nordek-forhandlingerne i slutningen af tresserne som hovedstoppesteder undervejs. Bogen har to hovedafsnit: ét om perioden op til 1972 med det norske nej som konklusion og et andet, som behandler perioden efter 1972 - frihandelsaftaleperioden.

Bogen rummer ellers i sin struktur en risiko for, at den var blevet mindre god, og det hænger sammen med, at der stilles så få spørgsmål til datamaterialet - det analyserende er noget i baggrunden, og det betyder, at man som læser kan tabe tråden i alle detaljer, og at det bliver vanskeligt at udlede generelle træk af situationen. Men man må til gengæld sige, at fremstillingen på dens egne præmisser er endog meget god. Der er overordentlig mange aspekter med, og da så mange forhold bringes ind i billedet, danner der sig også en slags mønster af svar på de mange spørgsmål, man har lyst til at stille sig om Norge og Europa.

Anmeldelser:

Hilary Allen, Norway and Europe in the 1970s, Oslo-Bergen-Tromsø: Universitetsforlaget, 1979. 289 s. 120,00 n.kr.

Der er delte meninger om nordmænd - men én ting vil mange være enige i: de er svære at forstå sig på. Således også med Norges forhold til Europa, hvor historie og tradition, geografi, økonomi, kultur og politik danner baggrund for de præmisser, der med vekslende styrke er indgået i de beslutninger, der er blevet truffet.

Den bog, Hilary Allen har skrevet om Norge og Europa i halvfjerdserne, viser, at andre end nordmænd godt kan forstå sig på norske forhold. I denne sag måske bedre end nordmændene selv. Norge og Europa i halvfjerdserne er jo mere end noget andet et spørgsmål om for eller imod norsk medlemskab af EF, og var striden om det tilsvarende spørgsmål hård i Danmark, var den urimelig brutal i Norge. Der blev gravet grøfter, som knapt er dækket til endnu, og det viser sig også i nordmændenes egne fremstillinger af sagen. Da næsten alle var stærkt involveret i striden om EF, er litteraturen også præget af det politiske engagement, og det er karakteristisk, at hver gang en bog eller en artikel om Norge og EF er udkommet i Norge, så er debatten gravet frem igen.

For eller imod engageret samfundsforskning skal ikke diskuteres her, men det skal noteres, at Hilary Allens bog - fordi den er skrevet af én udefra - danner et godt supplement til de norske fremstillinger. Og det er en redelig fremstilling, der kommer langt omkring. Naturligt nok domineres fremstillingen af EF-spørgsmålet, og den starter, hvad der også er rimeligt nok, tilbage i 1945 med 1961-63 og Nordek-forhandlingerne i slutningen af tresserne som hovedstoppesteder undervejs. Bogen har to hovedafsnit: ét om perioden op til 1972 med det norske nej som konklusion og et andet, som behandler perioden efter 1972 - frihandelsaftaleperioden.

Bogen rummer ellers i sin struktur en risiko for, at den var blevet mindre god, og det hænger sammen med, at der stilles så få spørgsmål til datamaterialet - det analyserende er noget i baggrunden, og det betyder, at man som læser kan tabe tråden i alle detaljer, og at det bliver vanskeligt at udlede generelle træk af situationen. Men man må til gengæld sige, at fremstillingen på dens egne præmisser er endog meget god. Der er overordentlig mange aspekter med, og da så mange forhold bringes ind i billedet, danner der sig også en slags mønster af svar på de mange spørgsmål, man har lyst til at stille sig om Norge og Europa.

En af de linier, man kan trække gennem fremstillingen, er partiernes stilling, og set i det perspektiv, bogen dækker, er det også meget vigtigt at holde sig det for øje - ikke mindst Arbejderpartiets stilling, som også Allen har godt fat på. Ulempen ved den store vægt på partierne viser sig imidlertid i det vigtige afsnit af historien fra 1970 til 1972. Det helt afgørende udgangspunkt for en analyse af netop denne periode må være, at den store afgørelse skulle træffes ved en folkeafstemning. Derved kommer nye aktører ind i billedet - først og fremmest vælgerkorpset som sådant, dernæst ad hoc bevægelserne, især på nej-siden, og det prægede jo situationen ganske meget.

Nu er det heldigvis ikke sådan, at forfatteren helt glemmer disse ting, og to fine pointer fra bogen skal nævnes i denne sammenhæng. For det første har Hilary Allen - som i øvrigt også norske forfattere - hæftet sig ved, at det er en taknemmelig opgave at få nordmændene til at sige nej: "History and geography had combined to make 'no' a natural reaction for many Norwegians", skriver hun bl.a. Og én af de ting, nordmændene i hvert fald gerne siger nej til, er union. Union har, påpeger Hilary Allen, en odiøs klang i Norge af historiske grunde, og derfor var 'nej til europæisk union' et ualmindeligt godt slagord i EF-kampagnen.

En anden interessant iagttagelse, Hilary Allen har gjort, er, at mens debatten om EF på et vist plan - f.eks. i Stortinget - var "relatively intelligent ... with room for nuances and qualifications", var debatten på det "folkelige" plan - herunder som leveret af ad hoc bevægelserne - oversimplificeret og de rene travestier på facts. Det er jo en interessant konstatering, men det havde også her været rart med en perspektivering af konstateringen. Hvorfor blev debatten oversimplificeret, og hvorfor blev det værre og værre, jo nærmere man kom til afstemningen? Det er jo muligt, at selve den omstændighed, at der blev folkeafstemning - og dermed også de særlige ad hoc bevægelser - har været med til at skabe denne udvikling i debatten. Vi så jo den samme udvikling i Danmark, og det er, som om selve det, at man gør et yderst kompliceret politisk problem til et spørgsmål om 'ja' eller 'nej', er med til at gøre debatten rent sort-hvid. Og sådan er virkeligheden jo som oftest ikke, men nuancerne går nemt fløjten i en intensivt accellererende politisk debat. Det rejser så også spørgsmålet om folkeafstemningsinstituttets egnethed i sådanne spørgsmål. Hilary Allen noterer, at debatten blev mere og mere følelsesbetonet, men er politik ikke følelser foruden facts eller hvordan?

I bogens forord siger forfatteren, at et af de spørgsmål, hun vil søge at besvare, er, hvorfor nordmændene sagde nej til EF. Det gør hun også til en vis grad undervejs, og hun samler ligeledes i et ret kort afsnit disse grunde op,

men i og for sig punktvist og efterladende læseren i stor tvivl om, hvorfor det egentlig gik, som det gjorde. Afslutningsvis i dette afsnit skriver hun: "History, geography, the prevailing economic and political climate set the context in which the decision was reached. But the decision itself was very much the outcome of a long, hard political struggle which the supporters of membership only just lost". Det er ikke ord, som er nemme at blive kloge på. Andre steder peger hun mere direkte på de erhvervsgeografiske og -økonomiske faktorer, kombineret med den alliance mellem udkanternes befolkning og byernes radikale, der er gået igen og igen i norsk historie, som en mere præcis forklaring. Den er nok temmelig rigtig, men den hører vel hjemme i Allens "kontekst-parametre".

Lad ikke disse kommentarer fortrænge det samlede billede af en redelig bog, som giver en grundig, samlet, men også detalrig indføring i norsk europapolitik i tresserne og halvfjerdserne; og man bliver ført helt up to date gennem bogens anden hoveddel, der ligeså detaljeret beretter om Norges svære balancegang over for EF efter september 1972 - frihandelsaftaleperioden, perioden, hvor EF-medlemskab ikke alene var "on ice, but politically dead", men på trods af det alligevel også perioden, hvor EF kom til at spille en stor rolle for Norge, økonomisk, handelsmæssigt og politisk.

Hans Martens

Peter Dencik og Per Kongshøj Madsen, Krise og Krisepolitik, København: Samfundsfagsnyt, 1978. 118 s.

Beskæftigelsesforslag - en rapport om bekæmpelse af arbejdsløsheden under krisen. Socialistiske økonomers småskrifter nr. 4. København: Dansk universitets presse, 1978. 123 s., 30,00 kr.

Økonomers og den økonomiske videnskabs omdømme er blevet lettere ramponeret af deres mangelfulde bidrag til løsning og forståelse af 70'ernes økonomiske krise. Der er tale om en kraftig nedtur i forhold til tressernes højkonjunktur, som delvist blev opfattet som et resultat af landvindinger i den økonomiske videnskab. Det er derfor med en vis interesse, at man giver sig i kast med læsningen af skrifter fra økonomer, der bevidst skilter med et varemærke, der kan differentiere dem fra "the mainstream", som det er tilfældet med "socialistiske økonomer" (på bagsiden af Denciks og Kongshøj Madsens bog gøres der udtrykkeligt opmærksom på, at forfatterne er tilknyttet socialistiske økonomer).

Krise og Krisepolitik, der er tænkt som undervisningsmateriale i gymnasiets